

освоєння німецьких запозичень. Проведене дослідження базується на фактичних даних, отриманих різними лінгвістами, і результатах власних спостережень автора.

Ключові слова: німецькі лексичні запозичення, семантичний об'єм, звуження значення, розширення значення, мова-джерело, мова-реципієнт.

Kuvshinova N. M. German lexical borrowing in Russian of the XVII – XVIII centuries with preserving their semantics in the language-source.

In Russian language of the XVII-XVIII centuries, the significant part of foreign words were German lexical borrowings, analysis of which allowed the author to demonstrate a general spectrum of processes of semantic adaptation of German borrowings. The research is based on actual data obtained by different linguists, and on the results of the author's own observations.

Keywords: German lexical borrowings, semantic content, narrowing of meaning, extension of meaning, language-source, language-recipient.

Куранова С. І.

Національний університет “Києво-Могиллянська академія”

ДИНАМІЧНИЙ ОПИС СЕМАНТИКО-РОЛЬОВОЇ СТРУКТУРИ ЗМІСТУ ДИСКУРСУ

Автор пропонує динамічну модель розгортання семантико-рольових характеристик змісту дискурсу. Представлено послідовну та ієрархічну стратегії семантико-рольової побудови змісту відповідних дискурсів.

Ключові слова: динамічна модель семантико-рольової структури, семантичні ролі, семантико-рольові конфігурації, дискурс, дискурс-аналіз, мовленнєвий хід, мовленнєва подія.

Семантико-рольова модель опису змісту дискурсу об'єктивно віддзеркалює його реальні актантні та станові характеристики. Безпосередній, динамічний аспект вживання таких характеристик мовцем у процесі продукування ним певного дискурсу пропонуємо описувати відповідно до складності комунікативних одиниць у термінах стратегій, тактик та прийомів. У сучасних лінгвістичних дослідженнях поняття “стратегія”, “тактика”, “прийом” є широко вживаними та застосовуються переважно у прагмалінгвістиці, когнітивній лінгвістиці, етнолінгвістиці, а також у теорії мовленнєвого впливу. Стратегії визначають як когнітивний план спілкування, за допомогою якого контролюється оптимальне вирішення комунікативних завдань мовця в умовах недостатньої інформації щодо дій партнера [6, с. 100]. Також стратегії характеризують як ланцюжок рішень мовця, комунікативних виборів тих чи інших мовленнєвих дій та мовних засобів, як реалізацію набору цілей у структурі спілкування [10, с. 193]. На думку Т. ван Дейка, цілісний дискурс-аналіз має зосереджуватися, окрім інших принципів (як-от контекстні характеристики, співвідношення з соціальною практикою, загальні правила формування зв'язності тощо), також на дослідженні стратегій, що забезпечують ефективне розуміння, доповнення знань, взаємодію та реалізацію комунікативних та соціальних цілей [20, с. 31].

Наукова новизна цієї статті полягає у тому, що вперше запропоновано динамічний семантико-рольовий опис дискурсу; такий опис вперше застосовується на матеріалі української, англійської та російської мов.

Метою статті є визначення типових семантико-рольових характеристик україномовних, англомовних та російськомовних публічних дискурсів у їх

динамічному вияві, а саме на основі визначення семантико-рольових стратегій, тактик і прийомів продукування мовцем цих дискурсів.

Для здійснення динамічного опису семантико-рольової структури змісту дискурсу поняття “стратегія”, “тактика”, “прийом” співвідносимо з комунікативним одиницями (або одиницями мовленнєвої діяльності) різного рівня складності. У дослідженнях, де застосовують дискурс-аналіз, зазвичай вживають такі назви одиниць мовленнєвої діяльності, як мовленнєвий акт (МА), мовленнєвий хід (МХ), мовленнєвий, або репліковий крок (МК), мовленнєва взаємодія, або мовленнєвий обмін (МВ, або МО), та мовленнєва подія (МП) [8, с. 61–62].

Мовленнєвому акту (МА) в мовленні відповідає предикативна одиниця (англ. clause) або речення (англ. sentence). Терміном “предикативна одиниця” в лінгвістиці сукупно позначають мовленнєві одиниці, які традиційно називають сурядними та підрядними реченнями, а також головними реченнями в межах складнопідрядного. У більшості випадків МА відповідає мінімальна самостійна одиниця мовлення – просте речення, яке традиційно виокремлюють у теорії МА як його мовленнєвий відповідник. Мовленнєвий хід (МХ) характеризують як тематичний блок, якому в мовленні здебільшого відповідає завершена послідовність речень, у письмовому тексті – абзац, а в усному мовленні – репліка. Мовленнєвий, або репліковий крок (МК) виокремлюють у діалозі: це послідовність МХ. МК – все, що сказане між змінами комунікативних ролей. Мовленнєва взаємодія, або обмін (МВ, або МО, англ. exchange) полягає у стереотипному обміні МХ. За структурою МО поділяють на елементарні, або прості (двокомпонентні, двокрокові обміни типу “запитання – відповідь”, “прохання – обіцянка”, “привітання – привітання” тощо), та комплексні, або складні (типові структури, що об’єднують три, чотири і більше реплік, наприклад, “запитання – відповідь – підтвердження” або “запитання – повторне запитання – уточнення – відповідь”). Мовленнєва подія (МП) є наймасштабнішою одиницею мовленнєвої діяльності. В більшості випадків МП досить легко ідентифікувати. Інколи в дискурс-аналізі її називають “інтерація”. Прикладами МП можуть бути засідання парламенту, ділова нарада, бесіда, промова, інтерв’ю, лекція тощо.

Використання в дискурс-аналізі таких одиниць, як МА, МХ, МК, МВ, МП є когнітивно обумовленим, що підтверджено даними досліджень пам’яті [10, с. 189–190]. Зокрема, в робочій пам’яті можуть зберігатися елементи форми та смислу, що співвідносяться з трьома-чотирма репліками середньої довжини, себто з одним простим чи складним обміном. Потенційна частина робочої пам’яті може відтворити дві-три декларативні моделі предметно-референтних ситуацій та підтримувати в активному стані модель процедури сценарію взаємодії, а також обробляти їх на різних рівнях як готові “блоки”.

Виокремлення в потоці мовленнєвої діяльності МА, МХ, МК, МВ, МП дає змогу визначити поняття “прийом”, “тактика”, “стратегія” мовленнєвої діяльності. Певний прийом мовленнєвої діяльності – семантичний або прагматичний – реалізується в межах простого/складного МА, тактика – в межах МХ та МК, а стратегія – в межах МВ та/або МП.

Матеріалом для статті стали виступи прем’єр-міністра Великої Британії Д. Кемерона (Statement on Woolwich incident. – Режим доступу : <https://www.gov.uk/government/speeches/statement-on-woolwich-i>), президента Росії В. Путіна (Выступление на торжественном вечере, посвященном памяти погибших воинов-десантников. – Режим доступу : <http://события.президент.рф/выступления/17606/печать>), президента України В. Януковича (Звернення Президента до Українського народу у зв’язку з Днем скорботи і вшанування жертв війни в Україні. – Режим

доступу : <http://www.president.gov.ua/news/27>). Тематика промов, присвячених пам'ятним подіям, співвідноситься у жанровому вимірі.

Кожний з аналізованих виступів є МП, в межах яких виокремлюються тематичні блоки – МХ. Відповідні семантико-рольові стратегії визначаємо на рівні МП, а семантико-рольові тактики – на рівні МХ. Для опису змісту досліджуваних дискурсів застосовуємо методіку семантико-рольового аналізу. Для цього в межах кожного з МХ визначаємо конфігурації семантичних ролей.

Семантичні ролі – це семантичні одиниці, що є мовними відповідниками учасників ситуації. Носіями рольових значень є іменні групи; набір семантичних ролей речення разом з дією, яку виражає дієслово, утворюють семантичну конфігурацію речення, тобто його семантичний мінімум, що є мовною семантичною моделлю позамовної ситуації. Рольова структура дієслова є найповнішим набором ролей, які визначаються семантикою дієслова. З однією рольовою структурою може співвідноситися більше, ніж одна семантична конфігурація, а з певною семантичною конфігурацією – більше від однієї структурної схеми речення.

Системне уявлення про семантичні ролі було окреслене у 60-70 роки ХХ століття і пов'язане зі створенням граматики відмінків Ч. Філмора та теорією діатез О. О. Холодовича [15; 16]. Семантичні ролі досліджувались також у працях Дж. Андерсена, Ю. Д. Апресяна, В. В. Богданова, В. З. Дем'янкова, О. В. Падучевої, Г. Г. Почепцова та ін. [17; 18; 1; 2; 4; 11; 12; 13]. Значним внеском стала також розроблена Р. де Бограндом когнітивна модель текстового світу (“ідеальні” уявлення про когнітивні єдності, конфігурації понять, що існують у мисленні споживача тексту), яка ставила за мету описати ядро змісту окремого тексту [19]. Таким чином, визначені універсальні для різних мов предикати та семантичні ролі як семіологічні конфігурації типів речень. П. В. Зернецький запропонував типологію понять і відношень між ними, в результаті вживання якої з'являється уявлення лише про частину значень тексту, а з цієї частини носій мови може здобути залишковий зміст [5, с. 54] (поняття залишкового змісту належить до лексику мови). Таким чином, ключовим положенням названих досліджень є думка про те, що в основі речень, які співвідносяться у семантичному плані і репрезентують різні ракурси однієї ситуації, лежить інваріантна семантична конфігурація. М. П. Кочерган зазначає, що одиниці глибинної структури (агент, об'єкт, дія, інструмент, локатив тощо) та відмінкова граMATика в цілому можуть бути ідеально придатною моделлю для контрастивного аналізу [7, с. 104]. Результати таких досліджень застосовують також у психолінгвістиці.

Перелік семантичних ролей ще не достатньо повний, але деякі семантичні ролі окреслені доволі чітко: агенс, номінатив, патієнс, бенефактив, фактитив, інструмент, локатив. У вітчизняному мовознавстві докладна характеристика семантичних ролей належить Г. Г. Почепцову [12; 13, с. 242–248]. Основні положення теорії семантичних ролей застосовувалися також для аналізу текстів газетних заміток [9, с. 45–50].

Агенс – це типова семантична роль учасника комунікативної ситуації. Терміном “агенс” позначають істот, які навмисно та цілеспрямовано здійснюють певні дії, що виражені дієсловом. Агенс є ініціатором ситуації, яку він контролює; він є також і безпосереднім виконавцем певних дій. Роль агенса може диференціюватися далі: агенс може бути каузативним (коли дія агенса породжує дію в об'єкта) або пермісивним (коли агенс лише дає певній дії можливість відбутися). В реченні агенс виконує функцію підмета або доповнення.

З роллю агенса можна співвіднести також семантичну роль номінатив. Номінатив є носієм процесуальної ознаки, тобто дії, але ця дія не є цілеспрямованою або

довільною. Різниця між агентивним та номінативним підметом полягає у диференціації відповідних їм дієслів-присудків. Агентивний підмет сполучається тільки з присудком, що виражений дієсловом зі значенням дії.

У рольових структурах, що містять каузативний агенс, використовується роль під назвою “інструмент”, яка передбачає усвідомлену, навмисну дію. Інструмент може використовуватися і в позиції підмета.

Використовують також роль “спосіб”, яка, на відміну від ролі “інструмент”, реалізується у структурах як з каузативним агентом, так і з пермісивним.

Підмет може сполучатися також із дієсловами не-дії, тобто виконувати інші семантичні ролі: суб'єкта чуттєвого сприйняття (при таких дієсловах, як “любити”, “бачити”, “чути” і т. ін.), місця (при дієслові “вміщати”), стимулу (при дієслові “радіти”). В такому разі підметом є номінатив.

На позначення сили або середовища, що чинить спротив, або проти якої здійснюють певні дії, використовують роль контрагент. О. В. Падучева визначає контрагент як агенс у комунікативній периферії [11, с. 4].

Поява тієї чи іншої ролі може бути зумовленою особливостями семантики дієслів-присудків, а також їх валентністю. Наприклад, одновалентні дієслова не можуть сполучатися з підметом-агенсом. Нуль-валентні дієслова, які використовуються для позначення певної неподільної ситуації, взагалі не здатні мати при собі хоча б один актант.

Подібними до ролі номінатив є експерієнцер та стимул. Експерієнцер – одержувач інформації при дієсловах сприйняття або носій мимовільного почуття. Стимул – джерело інформації при дієсловах сприйняття або джерело неусвідомленого переживання.

Терміном “патієнс” називають учасника, втягненого в ситуацію, яку він не контролює і не створює. Патієнс не може бути причиною, джерелом дії, він лише визначає об'єкт дії, що у позамовній ситуації є денотативним відповідником як істот, так і неістот. Це типова характеристика (роль) пасивного учасника ситуації, якого описують в реченні. Семантична роль патієнса значною мірою залежить від семантики відповідного предиката. Наприклад, предикат-процес зумовлює появу патієнса, що вказує на об'єкт впливу, який зазнає певних змін у своєму стані, предикат стану визначає учасника ситуації, який перебуває в цьому стані. В реченні патієнс виконує функцію підмета або додатка.

На підставі розбіжностей у змісті додатків та дієслів вирізняють також фактивів – семантичну роль, яка визначає результат дії.

Семантична роль “локативів” визначає просторові значення, але для її вираження використовуються різноманітні мовленнєві засоби. Існують різні підвиди локативів: із значенням місцезнаходження, зазначенням вихідного пункту, транзитного пункту, кінцевого пункту, часової контекстуалізації і т. ін. Зокрема, досить оформленими у семантичному плані є такі семантичні ролі, як джерело (місце, з якого здійснюється рух), ціль (місце, в яке здійснюється рух). Реалізація в реченнях певних видів локативів зумовлена дієсловами із значенням статичної просторової орієнтації, динамічної просторової орієнтації, крім того, локатив може бути виражений підметом. Деякі дієслова можуть мати визначену просторову прив'язаність (наприклад, до локативу зі значенням “вихідний пункт” або зі значенням “кінцевий пункт”).

Для позначення учасника ситуації, що має користь чи шкоду від здійснення тієї чи іншої ситуації, виокремлюють семантичну роль бенефактив (реципієнт, мелефактив).

При дієсловах мовлення використовується семантична роль “адресат” (одержувач повідомлення), яку можна охарактеризувати як підтип ролі “бенефактив”.

Семантичні ролі речень можуть також класифікуватись за принципом поділу ситуацій на статичні та динамічні. Т. ван Дейк також вирізняє статичні явища (факти) та динамічні (процеси) [3]. У статичній ситуації використовуються такі ролі: частина, ознака, ознака ознаки, кількість, буття, стан, міра, ціле, простір і т. ін. Якщо ситуація є динамічною, то в ній беруть участь такі ролі: засіб, результат, коагент, контрагент, мета, причина, час, місце, джерело, умова і т. ін.

Практичний аналіз промов свідчить про те, що особливе місце в дискурсі такого типу посідають речення зі структурною схемою N be N. Такі речення належать до категорії “Сутність” [14, с. 150–151]; їх предикат можна описати словами “те саме, що”, “дорівнює”. Нині не існує єдиного погляду щодо визначення семантико-рольових конфігурацій таких речень. Зокрема, Ч. Філмор пропонував вживати для таких семантичних ролей назву есив або транслатив [15, с. 488]. В цій статті для опису відповідних семантико-рольових конфігурацій застосовуватимемо визначення транслатив.

В межах МП та МХ розрізняємо два типи стратегій: лінійні та структурні. Лінійні стратегії враховують послідовність у використанні тих чи інших семантико-рольових конфігурацій та їх частотність. Структурні стратегії описують ієрархію семантико-рольових особливостей топікальних пропозицій та макропропозицій як вершини смислової структури дискурсу.

Здійснюючи аналіз семантико-рольової структури змісту виступів Д. Кемерона, В. Путіна, В. Януковича, в кожному з досліджуваних дискурсів як МП виокремлюємо відповідну кількість МХ. Для кожного з МХ визначаємо відповідні конфігурації семантичних ролей. Зокрема, виступ Д. Кемерона має таку структуру (топікальні семантико-рольові конфігурації виділені жирним шрифтом):

МХ 1 : 1) {*happen* патієнс, локатив, локатив}; 2) {*sicken* експерієнцер}; 3) {*see* експерієнцер патієнс локатив локатив (час) локатив (час)};

МХ 2 : 1) {*do* агенс патієнс}; 2) {*try* агенс патієнс}; 3) {*know* бенефактив}; 4) {*bring* контрагент патієнс}; 5) {*bring* контрагент патієнс};

МХ 3 : 1) {*be* транслатив транслатив транслатив}; 2) {*grieve* експерієнцер патієнс}; 3) {*lose* контрагент патієнс};

МХ 4 : 1) {*chair* агенс патієнс локатив}; 2) {*thank* агенс адресат патієнс}; 3) {*keep* агенс патієнс}; 4) {*be* номінатив};

МХ 5 : 1) {*be* номінатив}; 2) {*be* транслатив транслатив}; 3) {*give* контрагент патієнс};

МХ 6 : 1) {*share* номінатив патієнс локатив};

МХ 7 : 1) {*be* транслатив транслатив локатив}; 2) {*be* транслатив транслатив патієнс}; 3) {*give* агенс бенефактив}; 4) {*justify* номінатив патієнс};

МХ 8 : 1) {*defeat* контрагент патієнс інструмент інструмент інструмент};

МХ 9 : 1) {*work* агенс патієнс}; 2) {*make* агенс патієнс патієнс}; 3) {*take* агенс патієнс}; 4) {*be* транслатив транслатив патієнс}; 5) {*be* транслатив транслатив}; 6) {*be* транслатив транслатив патієнс}; 7) {*lie* номінатив датив}; 8) {*carry* агенс патієнс};

МХ 10 : 1) {***be*** транслатив транслатив датив}; 2) {*unite* агенс інструмент (спосіб)}; 3) {*demonstrate* агенс агенс}; 4) {*confront* агенс патієнс}; 5) {*reply* агенс локатив (час)}; 6) {*want* агенс патієнс локатив}; 7) {*go* агенс}; 8) {*be* транслатив транслатив контрагент}; 9) {*speak* агенс стимул};

MX 11 : 1) {follow агенс патієнс}; 2) {turn агенс патієнс}; 3) {make агенс патієнс}; 4) {rest агенс локатив (час)}; 5) {know номінатив патієнс}; 6) {bring агенс патієнс локатив};

MX 12 : 1) {know номінатив локатив}; 2) {work агенс}; 3) {keep патієнс патієнс}; 4) {watch експерієнцер патієнс локатив (час)}; 5) {do агенс патієнс}; 6) {show агенс патієнс}; 7) {report патієнс}; 8) {have датив патієнс патієнс патієнс};

MX 13 : 1) {report стимул}; 2) {know номінатив локатив номінатив}; 3) {expect номінатив агенс патієнс}; 4) {be агенс}; 5) {be транслатив транслатив}; 6) {be транслатив транслатив}; 7) {review агенс патієнс}; 8) {do агенс патієнс}; 9) {do агенс патієнс};

MX 14 : 1) {be транслатив транслатив}; 2) {ask номінатив патієнс локатив}; 3) {ask номінатив}; 4) {answer номінатив}; 5) {make агенс}; 6) {be номінатив}; 7) {respond агенс}; 8) {be транслатив транслатив}; 9) {be транслатив транслатив}; 10) {be транслатив транслатив}.

В цілому виступ Д. Кемерона характеризується різноманітністю використання семантико-рольових конфігурацій. На лінійному рівні в МП реалізується агенсна стратегія, яка в межах кожного МХ виявляється в різних варіантах тактик: агенсно-патієнських, агенсно-патієнсько-локативних, агенсно-локативних, агенсно-патієнсько-номінативних, агенсно-бенефактивних, агенсно-стимульних. Транслативна стратегія спостерігається як на лінійному рівні, так і на структурному. Зокрема, на лінійному рівні вона передана транслативно-транслативними тактиками або ускладненими транслативно-транслативно-патієнськими, транслативно-транслативно-дативними, транслативно-транслативно-контрагентивними. На структурному рівні транслативна стратегія виражена в МХ 10 (**{be транслатив транслатив датив}**). Ця семантико-рольова конфігурація утворює макропропозицію МП (**Confronting extremism is a job for us all**). Таким чином, у промові Д. Кемерона утворюється діяльнісно-інтерпретативна семантико-рольова текстова модель.

Виступ В. Путіна має наступну структуру (топікальні семантико-рольові конфігурації виділені жирним шрифтом):

MX 1: фатична комунікація;

MX 2 : 1) {**посвятить** номінатив патієнс патієнс патієнс}; 2) {остатиться стимул патієнс патієнс патієнс};

MX 3 : 1) {принять контрагент патієнс локатив}; 2) {развязать агенс патієнс}; 3) {быть транслатив транслатив}; 4) {допустить контрагент патієнс}; 5) {сделать контрагент патієнс}; 6) {сделать контрагент патієнс}; 7) {доказать контрагент патієнс};

MX 4 : 1) {вырасти патієнс локатив}; 2) {приехать локатив}; 3) {гордиться експерієнцер}; 4) {служить локатив}; 5) {готовить патієнс}; 6) {выполняют контрагент патієнс патієнс патієнс};

MX 5 : 1) {совершить агенс патієнс локатив}; 2) {сражаются агенс патієнс}; 3) {делать агенс патієнс}; 4) {доказать контрагент патієнс}; 5) {сказать бенефактив};

MX 6 : 1) {показать агенс патієнс}; 2) {**победить патієнс**}; 3) {стоять агенс патієнс локатив};

MX 7 : 1) {склоняют агенс патієнс}; 2) {гордится експерієнцер патієнс};

MX 8 : фатична комунікація.

Виступ В. Путіна характеризується чітко вираженими патієнською та контрагентивною стратегіями. На лінійному рівні патієнска стратегія в межах кожного з МХ реалізується у наступних тактиках: номінативно-патієнських, стимульно-

патієнських, контрагентивно-патієнсько-локативних, контрагентивно-патієнських; патієнсько-локативних, агенсько-патієнсько-локативних, експерієнцерно-патієнських. Патієнська стратегія також представлена на структурному рівні: в МХ 6 макропропозиція **Росію победить невозможно** виражена семантико-рольовою конфігурацією {**победить** патієнс}. На лінійному рівні контрагентивні стратегії реалізовані декількома тактиками: контрагентивно-патієнською та контрагентивно-патієнсько-локативною. Отже, у виступі В. Путіна представлена контрагентивно-об'єктна семантико-рольова текстова модель.

Для виступу В. Януковича притаманна така структура (топікальні семантико-рольові конфігурації виділені жирним шрифтом):

МХ 1 : фатична комунікація;

МХ 2 : 1) {**згадувати номінатив патієнс патієнс локатив локатив**};
2) {**віддати** контрагент патієнс патієнс локатив};

МХ 3 : 1) {**передавати** агенс патієнс бенефактив}; 2) {**знати** бенефактив патієнс}; 3) {**цінувати** патієнс};

МХ 4 : 1) {**завдати** агенс патієнс}; 2) {**оминути** агенс патієнс}; 3) {**знати** експерієнцер патієнс}; 4) {**знайти** контрагент патієнс};

МХ 5 : 1) {**віддаляти** агенс патієнс патієнс}; 2) {**бути** транслатив транслатив};

МХ 6 : 1) {**висловлювати патієнс патієнс адресат**};

МХ 7 : 1) {**просити** патієнс}; 2) {**вшанувати** патієнс}; 3) {**схилити** патієнс};

МХ 8 : фатична комунікація.

У виступі В. Януковича домінують патієнські стратегії, які на лінійному рівні реалізуються в різних варіантах тактик: патієнсько-локативно-номінативних, патієнсько-контрагентивно-локативних, агенсько-патієнсько-бенефактивних, бенефактивно-патієнських, агенсько-патієнських, експерієнцерно-патієнських, контрагентивно-патієнських, патієнсько-адресатних. На структурному рівні патієнські стратегії представлені в МХ 2 {**згадувати номінатив патієнс патієнс локатив локатив**} та МХ 6 {**висловлювати патієнс патієнс адресат**}. Ці семантико-рольові конфігурації утворюють дві макропропозиції аналізованої промови: **У цей скорботний день ми згадуємо всіх загиблих; Від Українського народу висловлюю подяку усім учасникам війни**. Таким чином, у промові В. Януковича утворюється об'єктна семантико-рольова текстова модель.

Семантико-рольова модель доводить свою дієвість як у лінгвістичному, так і контрастивно-лінгвістичному плані. Застосування динамічного опису дискурсу дозволяє представити його структуру як розгортання послідовностей атомарних змістів, що утворюють як пропозиції дискурсу, так і ієрархічну побудову цих змістів з точки зору їх інформаційної значущості.

Л і т е р а т у р а :

1. *Апресян Ю. Д.* Типы соответствия семантических и синтаксических актантов: [електрон. ресурс] / *Апресян Ю. Д.* // Проблемы типологии и общей лингвистики. – Спб., 2006. – С. 15–27. – Режим доступу : <http://www.philology.ru/linguistics2/apresyan-06.htm> .
2. *Богданов В. В.* О конструктивной единице смысла предложения / *В. В. Богданов* // Предложение и текст в семантическом аспекте. – Калинин, 1978. – С. 6–18.
3. *Дейк Т. А. ван.* Язык. Познание. Коммуникация / *Т. А. ван Дейк* ; пер с англ. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
4. *Демьянков В. З.* Семантические роли и образы языка / *В. З. Демьянков* // Язык о языке. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 193–270.
5. *Зернецкий П. В.* Речевое общение на английском языке (Коммуникативно-функциональный анализ дискурса) / *П. В. Зернецкий*. – К. : Лыбидь, 1992. – 144 с.

6. *Иссерс О. С.* Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 284 с.
7. *Кочерган М. П.* Основи зіставного мовознавства : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2006. – 424 с. (Альма-матер).
8. *Куранова С. І.* Основи психолінгвістики : навч. посіб. / С. І. Куранова. – К. : ВЦ “Академія”, 2012. – 208 с. – (Альма-матер).
9. *Куранова С. І.* Соціальні та когнітивні особливості замітки в українській періодиці початку ХХІ ст. : дис. канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.01 / С. І. Куранова. – К., 2009. – 208 с.
10. *Макаров М. Л.* Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2003. – 280 с. – (Научное издание).
11. *Падучева Е. В.* О семантическом инварианте лексической деривации : [электрон. ресурс] / Е. В. Падучева. – М. : ВИНТИ. – Режим доступа : <http://www.dialog-21.ru/Archive/Directions/Invariant.htm>.
12. *Почепцов Г. Г.* Конструктивный анализ структуры предложения / Г. Г. Почепцов. – К. : Вища школа, 1971. – 191 с.
13. *Почепцов Г. Г.* Семантичні ролі : (Деякі аспекти контрактивного дослідження) / Г. Г. Почепцов // Нариси з контрактивної лінгвістики. – К., 1979. – С. 42–48.
14. *Степанов Ю. С.* Имена, предикаты, предложения : Семиологическая грамматика / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1981. – 360 с.
15. *Филлмор Ч.* Дело о падеже / Филлмор Ч. ; пер. с англ. Е. Н. Савчиной // Новое в зарубежной лингвистике. Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1981. – Вып. 10. Лингвистическая семантика. Под. ред. В. А. Звегинцева. – С. 369–485.
16. *Холодович А. А.* Проблемы грамматической теории / А. А. Холодович. – Л. : Наука, 1979. – 303 с.
17. *Anderson J.* The case for case : a preliminary enquiry / J. Anderson // J. of linguistics. – 1970. – Vol. 4, № 1. – P. 99-104.
18. *Anderson J.* On case grammar : Prolegomena to a theory of grammatical relations / J. Anderson. – L.; Atlantic Highlands, (N.Y) : Humanities Press, 1977. – 313 p.
19. *Beaugrande R. de.* Text, discourse, and process : Toward a multidisciplinary science of text / Beaugrande R. de. – L. : Longman, 1980. – 351 p.
20. *Dijk T. A. van.* The study of discourse / Dijk T. A. van. // Discourse as structure and process. – L. : SAGE Publications, 1997. – Vol. 1. – P. 1–34.

Куранова С. И. Динамическое описание семантико-ролевой структуры содержания дискурса.

Автор предлагает динамическую модель развертывания семантико-ролевых характеристик содержания дискурса. Представлены последовательная и иерархическая стратегии семантико-ролевого построения соответствующих дискурсов.

Ключевые слова: динамическая модель семантико-ролевой структуры, семантические роли, семантико-ролевые конфигурации, дискурс, дискурс-анализ, речевой ход, речевое событие.

Kuranova S. I. Dynamic description of role-semantic structure of discourse content.

The author suggests a dynamic model of production of role-semantic peculiarities of discourse contents. Sequential and hierarchical strategies of role-semantic composition of discourse contents are presented.

Keywords: dynamic model of production of role-semantic peculiarities, semantic role, role-semantic configuration, discourse, discourse analysis, speech move, speech event.